گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۴۵۸۹۰۵
چهارشنبه ۲۸ دی ۱۴۰۱ ۱۸:۱۳

نگاهی به زندگی ورزشی و غیر ورزشی پله اسطوره فوتبال برزیل؛

بیاد مرد ماندگار فوتبال «پله»

پله یکی از معروف‌ترین چهره‌های ورزشی قرن بیستم جهان بود که در فهرست ۱۰۰ چهره مهم قرن بیستم مجله تایم قرار گرفت. پله همچنین در کنار مارادونا به عنوان بازیکن قرن فیفا انتخاب شد

به گزارش خبرنگاران گروه ورزش گزارش خبر، ادسون آرانتس دوناسیمنتو که در دنیای فوتبال به پله معروف شد، ۲۳ اکتبر ۱۹۴۰ در ترس کوراسویس (جنوب شرق برزیل) متولد شد.

او یکی از معروف‌ترین چهره‌های ورزشی قرن بیستم جهان بود که در فهرست ۱۰۰ چهره مهم قرن بیستم مجله تایم قرار گرفت. پله همچنین در کنار مارادونا به عنوان بازیکن قرن فیفا انتخاب شد.

۱۲۷۹ گلی که او در ۱۳۶۳ بازی زد (شامل گلزنی در بازی‌های دوستانه و غیررسمی) در کتاب رکوردهای گینس ثبت شده است.

پله ۹ ساله بود که برزیل در فینال جام جهانی ۱۹۵۰ به اروگوئه، یکی از بزرگ‌ترین رقیبانش در ورزشگاه تاریخی ماراکانا باخت. پله که خودش در کوچه با توپی که در واقع جورابی پر شده از تکه‌های کاغذ بود، فوتبال بازی می‌کرد، در بازگشت پدرش را دید که اشک می‌ریخت.

داندینیو، یک بازیکن خوب نیمه حرفه‌ای بود. او بود که عشق به فوتبال، تکنیک و اندیشیدن را به پسرش آموزش داد. حالا پسر فرصتی داشت که کاری برای پدرش بکند.

پله در اتاق پدرش به تصویر مسیح که به دیوار آویخته شده بود نگاه کرد و گفت: «اگر من آنجا بودم، نمی‌گذاشتم برزیل بازی را ببازد. اگر من آنجا بودم، برزیل قهرمان می‌شد.» او نه تنها یک بار که سه دفعه به قولش عمل کرد.

پله از ۱۵ سالگی برای باشگاه سانتوس بازی کرد و منهای دو سالی که در پایان حرفه‌اش به کاسموس نیویورک رفت، تمام دوران حرفه‌ایش را در این باشگاه گذراند.

او با زدن ۶۴۳ گل در ۶۵۹ بازی بهترین گلزن تاریخ این باشگاه است و در سال‌های طلایی این سانتوس توانست در سال‌های ۱۹۶۳ و ۱۹۶۲ قهرمان آمریکای جنوبی شود.

«مایی که این خوشبختی را تجربه کرده‌ایم که بازی پله را ببینیم، هدیه‌ای دریافت کرده‌ایم که زیبایی آن نادر است. لحظاتی که آنقدر شایسته‌ی آن‌اند که جاودانی خوانده شوند، به طوری که انسان فکر می‌کند، جاودانگی واقعا وجود دارد.»

این جملات شاعرانه را ادواردو گالیانو، نویسنده‌ی صاحب‌نام اروگوئه‌ای، درباره پله گفته است. اِدسون آرانتِس دو ناسیمنتو، ملقب به پله، ۲۳ اکتبر ۱۹۴۰ در شهری کوچک بین ریو دژانیرو و سائو پائولو در برزیل به دنیا آمد. او در سن ۱۱ سالگی توجه مربیان فوتبال را به خود جلب کرد و ۴ سال بعد به خدمت باشگاه صاحب‌نام "اف. ث. سانتوس" درآمد. پله در ۱۶ سالگی (۱۹۵۶) اولین گل خود را برای این تیم به ثمر رساند.

پله خود در مورد آن روزها گفته بود: «سیزده، چهارده ساله بودم و در باشگاه بائرو (Bauru) بازی می‌کردم. ما برنده شدیم و جایزه‌ای بردیم و عکسم را در روزنامه‌ها چاپ کردند. آن موقع می‌دانستم که می‌خواهم فوتبالیست حرفه‌ای شوم.»

درخشش فوق‌العاده‌ی پله در لیگ برزیل، زمینه‌ای بود برای دعوت از او به اردوی تیم ملی برای حضور در جام جهانی ۱۹۵۸ سوئد؛ تورنمنتی که در آن جهان با ستاره‌ای استثنایی آشنا شد. قدرت در یبل‌زنی، دید وسیع و پاس‌های دقیق پله‌ی ۱۷ ساله او را در کنار واوا و گاریشا، به یکی از ۳ عضو مثلث جادویی برزیل تبدیل کرد.

این ستاره‌ی نوظهور در مرحله‌ی گروهی این رقابت‌ها مصدوم شد، اما به اصرار دیگر بازیکنان تیم ملی، در دیدارهای حساس بعدی به میدان رفت. پله در یک چهارم نهایی جام جهانی ۱۹۵۸، یک گل به ولز زد، در دیدار نیمه‌نهایی، سه بار دروازه‌ی فرانسه را گشود و در فینال هم دو گل از ۵ گل تیمش را به ثمر رساند. تیم ملی برزیل در دیدار نهایی ۵ بر ۲ سوئد میزبان مسابقات را شکست داد و بدین ترتیب پله در سن ۱۷ سالگی نخستین قهرمانی جهان را تجربه کرد.

کسب قهرمانی جهان، قولی بود که پله در سن ۹ سالگی به پدرش داده بود. بلا رتی، یکی از مفسران معروف آلمان که با فوتبال برزیل به خوبی آشناست، می‌گوید: «پله‌ی ۹ ساله، به پدرش که با چشم‌هایی گریان به رادیو گوش می‌داد و شاهد شکست برزیل از اروگوئه در فینال جام جهانی ۱۹۵۰ بود، قول

داد که زمانی این شکست را جبران کند و با برزیل، قهرمان جهان شود که واقعا هم شد.»

جام‌های جهانی ۱۹۶۲ شیلی و ۱۹۶۶ انگلیس دوره‌های تلخی برای پله بودند. او در بازی اول در شیلی به شدت مصدوم شد و به ناچار سایر بازی‌های تیمش را از جایگاه تماشاگران دنبال کرد. برزیل در دیدار نهایی این جام ۳ بر یک چکسلواکی سابق را شکست داد و بدون همراهی پله، قهرمان جهان شد.

در جام ۱۹۶۶ هم پله به وضعیت مشابهی دچار شد و در مرحله‌ی گروهی از صحنه‌ی بازی‌ها کنار رفت. تیم برزیل در پی دو باخت ۳ بر یک از پرتغال و مجارستان، در همین مرحله حذف شد. البته پله با وجود این ضربات و با تکیه بر پشتکار کم‌نظیر، با درخششی بیش از پیش به صحنه برگشت. بهمن فروتن، اولین سرمربی تیم ملی فوتبال ایران بعد از انقلاب، عقیده دارد که "در مرحله‌ی اول عشق و بعد هم ممارست" عوامل مهم "پله شدن" بوده است.

به اعتقاد جلال طالبی، سرمربی موفق تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۱۹۹۸ فرانسه، "توانایی‌های فردی، استواری و مهارت، زیبا بازی‌کردن و دنبال خشونت نرفتن، در کنار پشتکار و اعتقاد به کار" سبب پیدایش بازی‌ها و گل‌های استثنایی توسط پله شدند.

سال ۱۹۷۰، سال بازگشت پله بود. این بازیکن استثنایی در جام جهانی ۱۹۷۰ مکزیک، عضو یکی از بهترین تیم‌های ملی برزیل در طول تاریخ این کشور بود. در روز ۲۱ ژوئن ۱۹۷۰، دیدار فینال جام جهانی مکزیک در حضور ۱۰۵ هزار تماشاگر بین دو تیم برزیل و ایتالیا برگزار شد.

لاجوردی‌پوشان ایتالیا در دقایق نخست، بازی را تحت کنترل خود داشتند. در دقیقه ۱۸ اما، پله‌ی ۲۹ ساله در پی سانتر ریولینو، با ضربه سر توپ را در دروازه ایتالیا جا داد و یکصدمین گل برزیل را در رقابت‌های جام جهانی به ثمر رساند. او با این گل نخستین بازیکنی لقب گرفت که در فینال دو جام جهانی فوتبال گل‌زنی کرده است.

ایتالیا اگرچه در این دیدار موفق به زدن گل تساوی شد، اما در پی گل جرسون در دقیقه ۶۶، پله دو گل دیگر ساخت و برزیل با پیروزی ۴ بر یک بر ایتالیا، برای سومین بار قهرمان جهان شد و جام "ژول ریمه" را برای همیشه به خانه برد.

تارچیزیو بورنیچ، یکی از مدافعان سرسخت ایتالیا که در طول بازی چون سایه به دنبال پله بود، بعد از شکست سنگین تیمش گفت: «من پیش از بازی دایم به خودم می‌گفتم که او هم مثل همه‌ی بازیکنان دیگر، از گوشت و خون است؛ اما اشتباه می‌کردم!»

جام جهانی ۱۹۷۰ مکزیک، آخرین حضور پله در مسابقات جهانی بود و اگر چه فدراسیون فوتبال برزیل سعی داشت رضایت او را برای حضور در مسابقات ۱۹۷۴ آلمان جلب کند، اما تلاش‌ها بی‌نتیجه ماندند.

پله با وجود خداحافظی از فوتبال، قراردادی دو ساله با مبلغی هنگفت با باشگاه آمریکایی "کاسموس نیویورک" امضا کرد و یک بار دیگر قدم به میدان گذاشت. او در طول عمرش هیچ‌گاه در باشگاهی اروپایی توپ نزد، اگر چه با باشگاه سانتوس یا تیم ملی برزیل قدم به استادیوم‌های اروپا گذاشته بود.

پله، فوتبالیستی که تنها فوتبالیست نبود

پله سرانجام در سال ۱۹۷۷ به فعالیت حرفه‌ای خود خاتمه داد و رکوردی استثنایی بر جای گذاشت: او هزار و ۳۶۳ بازی در پیراهن تیم ملی برزیل و باشگاه‌های مختلف انجام داد و در طی این بازی‌ها هزار و ۲۸۱ گل به ثمر رساند. هنگامی‌که پله در یکی از بازی‌های باشگاهی تیمش، اف. ث. سانتوس، هزارمین گل خود را به ثمر رساند، ناقوس تمامی کلیساها در برزیل به صدا درآمدند.

ادواردو گالیانو، نویسنده‌ی اروگوئه‌ای، زمانی درباره‌ی جذبه پله و جذابیت گل‌های او گفته بود: «وقتی او برای زدن ضربه‌ی ایستگاهی پشت توپ قرار می‌گرفت، دیوار دفاعی حریف دوست داشت رو به دروازه‌ی خودی برگردد تا لذت تماشای لحظه‌ی به ثمر رسیدن گلی زیبا را از دست ندهد.»

اگر چه همه پله را به عنوان اسطوره‌ی بزرگ فوتبال می‌شناسند، اما هنرنمایی‌های او تنها به توپ و روی چمن سبز محدود نمی‌شود. او در چند فیلم، از جمله "پیروزی" (در کنار سیلوستر استالونه و مایکل کین) بازی کرده و هم‌چنین ترانه‌های زیادی نیز خوانده است. البته آهنگ و رقص در خون برزیلی‌هاست و بی‌دلیل نیست که بسیاری بازی پله با توپ را در واقع رقص او با توپ می‌دانند؛ رقصی که حریف را جادو می‌کرد.

گذشته از عنوان قهرمانی جهان، بزرگ‌ترین افتخاری که نصیب پله شد، گزینش از سوی فیفا به‌عنوان "بهترین فوتبالیست جهان" در قرن بیستم، و انتخاب به‌عنوان "برترین ورزشکار" قرن بیستم از طرف کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) بود.

پله، اسطوره ای که هیچ گاه در اروپا بازی نکرد

سال‌هاست که هر فوتبالیست برجسته‌ای در دنیا بدون شک راهی باشگاهی اروپایی می‌شود. پله اما هرگز برای باشگاهی اروپایی بازی نکرد و در واقع تقریبا تمام سال‌های فوتبالش را در سانتوس گذراند.

منتقدانی هستند که عقیده دارند پله چون به دنبال یک زندگی راحت بود، هرگز در فوتبال اروپا بازی نکرد. اما مسئله این بود که در واقع به پله برخلاف سایر بازیکنان معروف یا غیر معروف آن زمان برزیل، اجازه بازی در خارج از کشور داده نشد.

سانتوس حاضر به قبول پیشنهاد تیم‌هایی مانند رئال مادرید و آث میلان نبود. فشار برای نگه داشتن او در برزیل از مقام‌های بالای دولت وارد می‌شد: سال ۱۹۶۱، رئیس جمهور ژانیو کوآدروس فرمانی صادر کرد مبنی بر این که پله «گنجینه ملی» است و نمی‌توان او را «صادر» کرد.

پله فوتبالیستی دور از بازوبند کاپیتانی

پله تنها یک بار بازوبند کاپیتانی تیم ملی فوتبال برزیل را به بازویش بست. او همیشه از بازوبند کاپیتانی چه در باشگاه و چه در تیم ملی امتناع می‌کرد. تنها استثنا زمانی بود که در ۵۰ سالگی برای برزیل بازی کرد؛ این اتفاق در سال ۱۹۹۰ افتاد، ۱۹ سال پس از بازنشستگی‌اش در تیم ملی.

او در یک بازی دوستانه بین برزیل و منتخب جهان در میلان ایتالیا شرکت کرد. مسابقه‌ای که به مناسبت ۵۰ سالگی پله ترتیب داده شده بود و او یک نیمه در آن بازی کرد.

شکست ۱-۲ برزیل در این مسابقه به یک دلیل دیگر هم در برزیل معروف شد: رینالدو، مهاجم باشگاه فلومیننسه می‌توانست در مسابقه‌ای که به افتخار پله برگزار شده بود به او یک پاس گل بدهد، اما بجای این کار توپ را به بیرون از دروازه شوت کرد.

رینالدو سال ۲۰۱۰ به وبسایت گلوبو استوره برزیل گفت: «اولش یک مقدار از دست من عصبانی شد.»

پله و سینما

پله از معدود اسطوره‌های فوتبال جهان است که تجربه بازی در یک فیلم سینمایی را هم دارد: فرار به سوی پیروزی (محصول ۱۹۸۱ شرکت پارامونت.)

فرار به سوی پیروزی داستان یک بازی تخیلی بین تیمی از سربازان آلمان نازی با تیمی از زندانیان آن‌ها در جنگ جهانی دوم است. پله هم در کنار شماری از بازیکنان نامدار شاغل و بازنشسته آن دوران مانند بابی مور و اسوالدو آردیلس در فیلم حاضر بود. سیلوستر استالونه هم که به لطف دو فیلم اول مجموعه راکی، چهره‌ای شناخته شده در صنعت سینما بود، نقش دروازه‌بان تیم را بازی می‌کرد.

اما دو نکته‌ای که احتمالا نمی‌دانید:

پله در آن فیلم با یک قیچی آکروباتیک یک گل بسیار زیبا می‌زند و این کار را بدون تکرار و در همان برداشت اول به بهترین وجهی انجام داد.

نکته دیگر این که پله اوایل اکتبر ۲۰۲۰ به یک وبسایت برزیلی گفت که ابتدا قرار بوده گل آخر آن بازی را استالونه وارد دروازه حریف کند: «در فیلمنامه اولیه، استالونه قرار بود مهاجم باشد و من دروازه‌بان.»

پله سپس با خنده ادامه داد: «اما او در تمام زندگی نتوانست یک شوت به توپ بزند.»

پله اگر نقش دروازه‌بان را در فیلم فرار به سوی پیروزی بازی می‌کرد هم مشکلی به وجود نمی‌آمد. در زمانی که تیم‌های فوتبال فقط مجاز به انجام یک تعویض بودند، پله هم برای باشگاه و هم برای تیم ملی برزیل درون دروازه ایستاد. در واقع پله چهار بار دستکش دروازه‌بانی سانتوس را پوشید، از جمله نیمه‌نهایی جام حذفی برزیل در سال ۱۹۶۴. تیم بازی را برد و پله یک گل هم نخورد.

پله و دنیای سیاست

منتقدانی هستند که می‌گویند پله همیشه موضعی خنثی نسبت به حکومت داشته وهرگز از رژیم دیکتاتوری انتقاد نکرده است. در سال ۱۹۶۴، ارتش برزیل کودتا کرد و نتیجه‌اش حکومتی دیکتاتوری در این کشور بود که تا سال ۱۹۸۵ ادامه داشت. شکنجه و سرکوب مخالفان در برزیل امری نهادینه شده بود.

پله بعدا در مورد آن دوران گفت: «اگر الان بگویم که هرگز خبر نداشته‌ام، دروغ است. مسائل زیادی بود که هرگز نفهمیدیم، اما روایت‌های بسیاری نیز وجود داشت.»

کاجو هم تیمی سابق پله اما هرگز او را به دلیل این رویکرد نبخشید: «عاشق پله هستم، اما این مانع انتقادم از او نمی‌شود. رفتار او مانند سیاه‌پوستی مطیع بود که فقط می‌گفت، بله قربان. در حالیکه تنها یک جمله از او می‌توانست تأثیر بسیاری داشته باشد.»

سال ۱۹۹۰ پله به رسانه‌های بین‌المللی گفت که به حضور در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۹۹۴ برزیل فکر می‌کند. این اتفاق رخ نداد ولی پله در همان دهه وارد سیاست شد: از سال ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۸ وزیر ورزش برزیل بود.

پله در آن دوران تلاش کرد به بازیکنان حرفه‌ای قدرت چانه‌زنی بیشتری مقابل باشگاه‌ها بدهد؛ فرصتی که بازیکنان نسل پله هرگز به آن دست نیافتند.